

Jiřina Prekopová

premedia

Pravidlá pre
lskypln spolužitie

premedia.sk

2014

Jiřina Prekopová

Rodina ije z lásky

Pravidlá spolužitia s láskou

premedia.sk

2014

Z nemeckého originálu *Jirina Prekop: Familie lebt von Liebe. Regeln für ein liebevolles Miteinander*, Kreuz Verlag, Nemecko, preložila Elena Diamantová.

Vydala Premedia Group, s. r. o., Bratislava 2014
Návrh obálky: Martin Mistrik (www.zelenaluka.sk)
Grafická úprava textu: Izabela Koska

Prvé vydanie
Copyright © Jiřina Prekopová, 2013
Preklad © Elena Diamantová, 2014
ISBN 978-80-8159-059-7

Pod'akovanie

Srdečne ďakujem MUDr. Tat'jane Horkej, PhDr. Jaroslavovi Šturmovi (Česko) a Laure Rincon Gallardovej (Mexiko) za to, že prispeli svojimi nápismi a spolu so mnou vytvorili „Školu lásky v rodine“, ako aj tisícim rodičov v Nemecku, Grécku, Taliansku, Rakúsku, Poľsku, Rusku, na Slovensku i v Čile, Dominikánskej republike, Mexiku, Peru, Uruguaji, Venezuele a v iných krajinách, ktorí sa spolu so mnou nadšene a angažovane zasadili za obnovenie a rozkvet lásky.

Obsah

Úvod	
V núdzi nájdeš novú šancu	9
I. Východisková situácia	23
Súčasný životný štýl	23
Nepokojné deti	35
II. Revolúcia v láske a s láskou	39
Nový životný štýl v rodine	41
Zmierenie rodičov so svojimi rodičmi	46
Priebeh zmierenia	50
Treba získať celú rodinu!	69
Ako zavedieme nový životný štýl?	71
III. Vyhnite sa zbytočným konfliktom	75
Systematický poriadok v rodine	75
<i>Rodičia ako pár</i>	75
<i>Rodičia a deti</i>	77
<i>Súrodenci</i>	81
<i>Zmiešané rodiny</i>	83
<i>Nový systém má prednosť pred starým systémom</i>	86

Chyby vo výchove a odporúčania	87
<i>Nedôsledná výchova</i>	87
<i>Aký výchovný postoj je správny?</i>	90
<i>Pochvala a trest</i>	92
Zabijaci komunikácie	98
IV. Emocionálna konfrontácia – žriedlo lásky	107
Nevyhnutné konflikty	107
Zlaté pravidlá konfrontácie	110
Predstupeň v detskom veku	111
Zásady emocionálnej konfrontácie	113
Priebeh emocionálnej konfrontácie	115
Cvičenia na emocionálnu konfrontáciu	117
Príklady emocionálnej konfrontácie	119
V. Zhrnutie	123
Desať príkazaní, aby prekvitala láska v rodine	123
Na záver	127
Sladkosť prvých plodov	127
O procese vzniku Školy lásky v rodine	132

Úvod

V núdzi nájdeš novú šancu

„Keby som vedel, že zajtra zanikne svet, ešte dnes by som zasadil jablň.“

Martin Luther

Jej smutný, rozochvený hlas v telefóne ma dojíma. Je taká nešťastná, že sa zabudla predstaviť a rozpráva, akoby volala svojej starej mame: „Prosím, prosím, prosím, pani Prekopová, pomôžte mi! Už ďalej nevládzem!“ Zúfalé volanie o pomoc. V hlase zaznieva naliehavosť. Pomyslím si na nekonečné čakacie lehoty u skúsených psychoterapeutov. Jedného z nich by som jej musela odporučiť. Táto žena sa však očividne nachádza v akútnej núdzovej situácii a potrebuje „prvú pomoc“.

„Áno, cítim, že ste zúfalá a ak môžem, som ochotná pomôcť vám. Povedzte mi, ako sa voláte a aký máte problém.“

„Volám sa Beáta Meierová.¹ Problém má celá moja rodina. U nás bojuje každý proti každému. Nevieť prečo. Je to úplný chaos. Iba k mladšiemu synovi Jensovi mám vzťah, ktorý možno nazvať ozajstným vzťahom. Som úplne bezradná.“

„Približne kedy sa rozpútala vojna vo vašej rodine?“

„Na začiatku bola veľká láska: medzi mojím mužom Alexom a mnou. Prvá láska. Nič sme si neželali túžobnejšie, ako mať deti. Vždy sme snívali o tom, že ich budeme spoločne vychovávať a ako bude naša rodina držať spolu. Keď sa nám narodili dve deti, Peter a Jens, nesmierne sme sa tešili. No teraz

¹ Všetky mená sú zmenené.

je všetko akoby postavené na hlavu. Stále väčšmi sa od seba vzd'aluje. Nevie, kedy sa to začalo. Atmosféra je čoraz napätejšia. Takmer spolu nekomunikujeme, iba na seba kričíme. Naši chlapci sa neznášajú, keď sú spolu, stále sa mlátia. My s mužom sa síce nebijeme, no veľa nechýba... To by bola posledná kvapka a pohár by pretiekol. Bol by to koniec nášho vzťahu. Neprestajne sa zraňujeme slovami. Staršieho syna Petra musím občas zbiť, keď sa pustí do mladšieho Jensa, ktorý má iba päť rokov a nevie sa brániť pred osemročným bratom.“

„Čo na to hovorí váš muž?“

„Takmer vôbec sa so mnou nerozpráva. Len to najnutnejšie. Ani ma poriadne nepočúva, keď mu dávam úlohy, ktoré má v ten deň splniť – napríklad, keď mu poviem, čo má nakúpiť alebo opraviť. A keď sa ho potom spýtam, čo som mu kázala urobiť, odmieta to zopakovať. Večer často konštatujem, že niektorú z úloh nesplnil alebo len čiastočne. A potom sa na mňa hnevá, akoby to bola moja vina. Namiesto toho, aby sa so mnou porozprával, zmizne v dielni; má tam aj televízor.“

„Spávate ešte spolu?“

„Veľmi zriedkavo, takmer nikdy. Keď sa narodil Jens, muž začal spať v host'ovskej izbe. Bolo to rozumné riešenie, lebo Jens celé noci plakával a Alex si nemohol dovoliť chodiť do práce nevyspatý – má náročné zamestnanie v banke. A ja som bola taká vyš'avená, že som nemala chuť na nežnosti alebo na sex.“

„V noci ste teda každý vo svojej izbe? Aj deti?“

„Áno, samozrejme. Tí dvaja by nemohli byť v jednej izbe, lebo by hneď prepukla bitka. Začína vždy Peter. Chvíle, keď je Peter k Jensovi priateľský, sa dajú zrátať na prstoch jednej ruky.“

„V noci je každý sám pre seba. A čo vo dne? Kedy sa stretávajúte cez deň?“

„Vždy pri obede. Okrem môjho muža, ktorý pracuje v meste

a tam sa aj naje. Ani pri stole však nevládne pohoda. Chlapci sú aj pri obede neposední. Po jedle ich pošlem do svojich izieb. Keď sedia pri počítači, konečne je pokoj. Trikrát týždenne idem s Petrom na futbalový tréning a na hodiny hry na husliach. V poslednom čase nechodievame na spoločné výlety ani na dovolenky. Deti idú cez prázdniny k starým rodičom. Ak mám byť úprimná, bez nás je im lepšie.“

„Teraz chápem, proč tak sůrne potrebujete pomoc. Vaša rodina je vážne ohrozená – dostali ste sa na križovatku. Každý z vás môže a musí znovu získať pokoj – je to možné, ale potrebujete pomoc; buď vám niekto pomôže rozísť sa alebo obnoviť lásku. Druhá alternatíva je podľa mňa lepšia. A čo chcete vy? Lúbite manžela? Je vo vašom vzťahu niečo, čo je pre vás dôležité a chceli by ste to obnoviť?“

„Ale áno! Dala by som všetko za to, aby moju rodinu zasa spájala láska. Priznávam, že opakovane pociťujem nenávisť – vždy vtedy, keď sa mi nedarí vytvoriť láskyplné vzťahy. Nenávidím však najmä seba. Cítim sa vinná, lebo to nedokážem a som bezmocná – je to strašné. Milujem svoju rodinu a ešte stále ľúbim aj manžela.“

Presne tak je to v súčasnosti v mnohých rodinách. Hoci sa manželia ešte vždy ľúbia, hoci majú deti, ktoré ľúbia, rozhodnú sa pre rozvod. Dnešní rodičia sa nenaučili pristupovať ku konfliktom konštruktívne, preto ich nemôžu včas rozpoznať, zaoberať sa nimi a spracovať ich. Za to ich však nemožno odsudzovať. Ani ich rodičia to nevedeli.

Po celé generácie sa deti učia od svojich vzorov, teda od rodičov, ako sa hádať, no neučia sa, ako sa zasa udobriť. Rodičia sa väčšinou nezmiernujú v prítomnosti svojich detí, zväčša sa to deje v intímnych chvíľach, pri ktorých deti nie sú. Rodičia sa síce udobria, deti sa však o tom nedozvedia nič bližšie. Deti môžu nanajvýš tušiť, či a ako došlo k zmiereniu.

Celú vec sťažuje aj to, že v našom vysoko vyvinutom technokratickom svete každý, kto sa po roztržke alebo hádke cíti ranený a urazený, jednoducho ujde – do najbližšej internetovej kaviarne, prípadne do svojej izby, kde má všetko od hudobnej veže, televízora a počítača po iPhone a iPad, čo osamelému jedincovi poskytne zábavu a rozptýlenie. Namiesto toho, aby sa rozhádaní partneri porozprávali o konflikte a racionálne i emocionálne sa konfrontovali, vyhýbajú sa komunikácii a dávajú prednosť virtuálnym počítačovým priateľstvám. Hrdo môžu o sebe povedať: „Mám na facebooku už vyše tisíc kamarátov!“ No k tomu, s kým žijú v jednom byte, si po hádke nevedia nájsť cestu a stiahnu sa do digitálnej ulity. Takéto riešenie však nemôže zahojiť ranu. Naopak, v odlúčení sa hromadí hnev, zlosť i smútok a zo dňa na deň sa zväčšujú. To, čo bolo spočiatku iba malým jablkom sváru, sa časom zmení na neprekonateľnú skalú, ktorá vrhá dlhý tieň. Vzájomná láska manželov a láska k ich deťom je otrasená, rodinné šťastie a šťastná budúcnosť detí sú ohrozené.

„Už ste niekedy využili odbornú pomoc?“

„Áno. Náš syn Peter mal v škole problémy s pozornosťou. Jeho triedna učiteľka nás s mužom pozvala na výchovné poradenstvo. Tak vyšlo najavo, že problém nie je len u Petra, ale v celej rodine. Odporučili nám psychoterapeutickú pomoc. Môj muž sa vzdal hneď po prvej konzultácii. Nadobudol dojem, že terapeutka sa vždy zastala len mňa a pre jeho situáciu nemá pochopenie. Potom som manžela objednala k liečiteľovi, no aj toho odmietol. Tak som dopadla – zostala som bez pomoci!“

Beátina rodina je vážne traumatizovaná. Každý člen jej rodiny potrebuje pomoc – pre seba aj pre vzťah k ostatným. Pomoc musí prísť čo najskôr, kým sa nestane veľké nešťastie – napríklad následkom skratovej reakcie. Kým počúvam Beátino rozprávanie, stále znovu myslím na nekonečné čakacie

lehoty u osvedčených psychoterapeutov. Preto jej poradím, aby sa prihlásila do niektorého z mnohých poradovníkov. Za každých okolností sa však musí zabrániť zhoršeniu ich situácie, preto jej poradím zásadnú „prvú pomoc“ – ako pri autohavárii. Kým dôjde k odbornému zákroku, musia sa provizórne ošetriť krvácajúce rany a zlomeniny. Neskôr môže dôjsť aj k právnenému zákroku: vinníkov napomenúť, aby jazdili opatrnejšie a dodržiavali pravidlá cestnej premávky, vďaka čomu sa všetci jazdci budú cítiť bezpečne. Takúto pomoc môžem Beáte ponúknuť. Je to, akoby som jej ponúkla hasiaci prístroj.

„Beáta, navštívte jeden z mojich kurzov. Volajú sa Škola lásky v rodine. Nejde o terapiu, ale o pomoc v núdzi. V krátkom, päť až šesťdennom kurze sa naučíte niečo, čo vám rodičia nemohli poskytnúť, lebo to nedostali od svojich rodičov – naučíte sa spracúvať konflikty zoči-voči partnerovi a meniť ich na lásku ešte v ten deň. V týchto kurzoch dávame prednosť účastníkom, ktorí chcú a vedia odovzdať, čo sa naučili, teda predovšetkým skúseným rodičom. Pretože vy a manžel nemôžete hneď teraz navštíviť skúseného terapeuta, odporúčam vám, aby ste prišli aj s manželom. Keď sa obaja zúčastníte na kurze, možno tam nájdete dostatočnú pomoc a nebudete musieť absolvovať terapiu. Doterajšie skúsenosti tomu nasvedčujú.“

„Ako mám manžela presvedčiť?“ pýta sa Beáta nedôverčivo.

„Predovšetkým to nesmiete manželovi prikázať. Máte k tomu sklon, Beáta. Z vášho rozprávania vyplynulo, že mužovi dávate úlohy – musí ich prevziať, zopakovať, čo ste povedali. Objednáte ho k terapeutovi, a ani sa s ním o tom vopred neporozprávate, atď. To sa nikomu nepáči, ani vášmu mužovi. Muž by chcel byť v manželstve rovnocenným partnerom a komunikovať so svojou ženou na rovnakej úrovni... Ak mu to neumožníte, odcudzí sa vám.“

„Čo mám teda robiť?“

„Nemali by ste mu rozkazovať ako veliteľ, ale predložiť

mu návrh ako žena. Získajte si manžela láskou. Poproste ho o pomoc. Jednoducho mu povedzte, že ste zúfalá. Zverte sa mu, že sama nie ste schopná urobiť poriadok v rodine a že ho veľmi potrebujete. Vysvetlite mu, že ho potrebujete – pre seba aj pre oboch synov, aby chlapci mohli vyrastať podľa otcovho príkladu. Zodpovedá to vašim predstavám, Beáta?“

„Áno! Presne!“

„Zvážte môj návrh vo svojom srdci a oslovte manžela s úctou a dôverou. Poradte mu, aby si na internete na stránke www.prekop-festhalten.de našiel zoznam kurzov Škola lásky v rodine. Keď získa informácie, nech vás oboch prihlási. Prenechajte mu iniciatívu. Bude konať a to ho uspokojí.“

Beáte sa skutočne podarilo nahovoriť manžela, aby sa zúčastnili na kurze Škola lásky v rodine. Definitívne súhlasil, keď si na internete prečítal, že súdržnosť rodičov je základným predpokladom na zavedenie nového životného štýlu v rodine a že súdržnosť sa veľmi vysoko cení. To, že je veľmi nebezpečné, keď jeden z partnerov – žena alebo muž – stratí svoje postavenie v rodine, si nemusel prečítať, lebo to zažil na vlastnej koži a pochopil.

Už prvá skúsenosť v skupine, keď jednotliví účastníci – väčšinou ich je asi dvadsať – si navzájom minútu hľadajú do očí, sa ho dotkla. Zrazu bol jeho pohľad na ľudí celkom iný – omnoho hlbší. Začal uvažovať o tom, kto sedel oproti nemu. Keď pozeral do očí Beáte, bolo to takmer ako prvý raz. Cez okno jej modrých očí jej hľadel do duše. V tej krátkej minúte sa mu v mysli vynorili stovky otázok. Aj v jej očiach videl množstvo otáznikov a túžbu nájsť odpovede.

Potom nasledovala meditácia, ktorej účelom bolo zmierenie sa s vlastnými rodičmi. Alex si znovu uvedomil, aké mal ťažké detstvo – otec bol alkoholik a chlapec mal potrebu ochraňovať svoju matku. S otcom sa dokázal zmieriť až vtedy,

keď v dospelosti pochopil, že jeho otec šiel v šľapajách svojho otca a obaja boli traumatizovaní vojnou. Beáta na druhej strane chýbala matka, ktorá trpela depresiami a len zriedkakedy bola prítomná. Spolu s mladším bratom ich vychovávala prísna stará mama.

Keď prišli na rad cvičenia emocionálnej konfrontácie medzi dvoma členmi rodiny (matka/otec a dieťa, resp. muž a žena), Beáta a Alex sa prihlásili takmer súčasne. Chceli sa konfrontovať pred celou skupinou. Urobili to dobrovoľne – nie preto, lebo túžili po publiku. Uvedomovali si, že všetci účastníci nemôžu dostať individuálnu radu – len tí, ktorí boli ochotní hovoriť o svojom probléme za odbornej pomoci – voláme to moderácia. Moderátorka ich vyzvala, aby si sadli na stoličku: manželia sedeli oproti sebe. Dialóg tvárou v tvár sa mohol začať. Ako prvý mal prehovoriť ten, kto pociťoval silnejšiu potrebu. Zároveň sa však musel pokúsiť emocionálne získať toho druhého pre konfrontáciu. Až potom mal vypovedať o svojom trápení v prvej osobe.

„Som veľmi sklamaná...“ prehovorila Beáta a moderátorka ju hneď prerušila: „Takto ho pravdepodobne nezískate, nemyslíte? Čo poviete, Alex?“

„Takéto slová mi vyrážajú dych, nie som schopný slova. Celkom onemiem,“ odpovedal Alex.

„Začnite s láskou, Beáta. Aj keď momentálne lásku nepociťujete, spomeňte si na časy, keď vaša láska prekvitala.“

„Milý Alex,“ začala znovu Beáta. „Si moja najväčšia láska v živote a stále ťa mám rada. Nechcem iného muža.“ Alex si zrazu posunul stoličku o kúsok bližšie k žene a chytil ju za ruky.

„Dobre, Beáta. Teraz sa mu môžete zveriť s tým, čo vás trápi,“ šepľala jej moderátorka.

„Práve pretože ťa ľúbim, Alex, bolí ma, keď ma nepočúvaš, keď sa mi vyhybaš. Vtedy sa bojím, že ťa stratím.“

V Beátiných očiach sa zaleskli slzy. Aj Alexovi zvlhol zrak, keď prehovoril: „Necítil som tvoj strach. A žiaľ, ani tvoju lásku. Skôr som si myslel a obával sa, že ma už nemiluješ. Keď si sa so mnou rozprávala tým rozkazovačným tónom, vždy som sa cítil ako cvičený pes. Ponížený, akoby si si ma nevážila ako svojho manžela a rovnocenného partnera.“

„To som nevedela, Alex. Prečo si mi to nepovedal?“

„Lebo sa mi zakaždým stiahlo hrdlo. Zmlkol som pred tebou ako pred mojím otcom.“

„Takáto súvislosť vášmu vzťahu veľmi škodila,“ poznamenala moderátorka. „Správali ste sa ako nesmely chlapec a nie ako muž. Mali ste pocit, že vás žena utláča, akoby bola vašim prísnyim pijanským otcom. Je vám to teraz jasné?“

„Pravdaže. A je mi to strašne ľúto. Takmer sa za to hanbím. Ale prečo si sa so mnou rozprávala rozkazovačným tónom? Keď sme sa zoznámili, nepoužívala si ho. Bola si vždy nežná a jemná. Ako vznikol ten odstup?“

„Prvý raz si ma veľmi ranil, keď sme oslavovali prvé výročie svadby. Ty si určil hosťom miesta pri stole. Sedela som po tvojej pravici a tvoja matka vľavo, na strane srdca. To by som nepokladala za najhoršie, no nemohla som znieť, že si sa väčšinou rozprával len s ňou. Pred všetkými hosťami. Vtedy som si uvedomila, čo som už tušila, že nie ja, ale tvoja matka zaberá prvé miesto v tvojom srdci.“

Alex jej pustil ruky, prsty si pritlačil na sluchy, zažmúril oči a na chvíľu sa od Beáty odtiahol. Konfrontoval sa sám so sebou. Beátine slová ho prekvapili, silno ho zasiahli. Celých deväť rokov netušil, ako sa jeho milovaná žena cíti! Znovu sa na ňu pozrel.

„Prečo si mi to nepovedala? Ako som mal vedieť, že ťa to zraňuje? Bol som presvedčený, že nemáš nič proti tomu, keď mame venujem väčšiu pozornosť. Myslel som si, že vieš, že od detstva som bol jediný, kto ju počúva. Keby som bol tušil, že tým trpíš, obmedzil by som rozhovor s ňou...“

„Alebo by si ma vtiahol do rozhovoru, drahý. Aj ja by som potrebovala tvoju mamu. Ona však vnímala len teba. Ved' vieš, že k svojej depresívnej mame som si nemohla vytvoriť pevné puto. Keď sme sa my dvaja spoznali, ty si ju zastúpil. No keď sme neskôr bývali všetci pod jednou strechou, čoraz väčšmi mi chýbala tvoja blízkosť. A to ma zraňovalo a privádzalo do zúrivosti.“

„Preto si sa so mnou začala rozprávať rozkazovačným tónom?“

„Nielen preto. Mala som pocit, že si sa na mňa vykašlal. A povinnosti sa hromadili. Pomyslela som si: musím sa s tým sama popasovať. Podobne ako moja stará mama. Bola prísna ku každému. Aj k Petrovi, lebo sa k Jensovi správal čoraz agresívnejšie. Bolo to na mňa priveľa a zistila som, že to sama nezvládam. Zrazu som sa hnevala aj na seba. Čo s tým urobíme, Alex?“

Obaja sklopili zrak. Pozerali si na ruky a vzájomne si ich pohľadali. Nedalo sa zistiť, či slzy na ne padajú – plakali obaja.

„Je mi strašne ľúto, že som sa od teba odvrátila a nepokúsila sa pochopiť tvoje pocity, Alex.“

„Ja sa cítim podobne, Beáta.“

Vtom sa postavil, pevne ju objal, nosom sa jej obtrel o jej nos ako pred rokmi, keď boli čerstvo zamilovaní, a pozrel jej do rozžiarených očí: „Začneme odznova, miláčik. Spolu.“

Pri vyhodnocovaní sedeli Beáta a Alex vedľa seba, držali sa za ruky a rozprávali, ako na nich zapôsobili prvé hodiny seminára: ako málo potrebovali na to, aby pod rokmi nahromadenou kopou nedorozumení a sklamaní našli opäť niekdajšiu lásku.

„To nám stačilo, aby sme sa vzdali myšlienky na rozchod a tak dlho konfrontovali svoje emócie, kým sa v nás znovu neozvala a nezažiarila láska.“ Bolo to veľké poznanie.

Alex a Beáta si počas seminára osvojili aj ďalšie nové vzorce správania, ktoré chceli použiť pri konfrontovaní so starším

synom, a chceli sa pokúsiť zmieriť obe deti. So záujmom a otvorenosťou prijali návrh, aby v rodine zaviedli nový životný štýl: mali prestať používať telesné tresty aj vyhrážanie sa odopieraním lásky a všetky nové konflikty riešiť a spracúvať výlučne emocionálnou konfrontáciou; zároveň mali konfliktne situácie prijímať ako šancu na upevnenie vzájomnej lásky a možnosť ďalej sa vyvíjať. Každý konflikt sa môže premeniť na lásku, ak ho rozoberú tvárou v tvár a spoločne ho vyriešia. Zďaleka sa nedá povedať, že slnko v rodine zapadlo len preto, že sa na obzore objaví zopár mráčikov. Navyše je vždy nádej, že aj keď slnko zájde, zasa znovu vyjde a ešte intenzívnejšie nás zohreje svojimi lúčmi.

Alex a Beáta sa naučili, že každý člen rodiny má právo na určité miesto v rodinnom systéme. Alex si s radosťou uvedomil, že ani deti, ani jeho matka, ale iba on má právo na prvé miesto v manželkinom srdci (a naopak ona v jeho). Beáta pochopila, že jej prvorodený syn začal spôsobovať veľké problémy vo chvíli, keď musel prenechať prvé miesto mladšiemu bratovi. Mladá dvojica si zo seminára priniesla domov aj niekoľko dôležitých výchovných rád. Okrem iného aj radu, ktorá platí takisto vo vzťahoch medzi dospelými: že po dobrom sa dá docieľiť viac ako trestami.

O týždeň som dostala správu od Alexa a Beáty, v ktorej písali, že ich láska rozkvitla ako nikdy predtým. Dokonca aj deti si to všimli a pýtali sa, čo sa deje. Zavedením nového životného štýlu docielili presne to, po čom v hĺbke srdca vždy túžili: držať pospolu ako rodina a vytvoriť pevný zväzok. Zo semena zasiateho na kurze sa v rodine urodili výživné plody. Rodinný život Alexa a Beáty odteraz mohol prekvitať. Dôležité bolo, že manželia sa vzájomne dali na prvé miesto a v rámci nového životného štýlu začali spoločne vychovávať svoje deti. Starší syn Peter privítal možnosť emocionálne sa konfrontovať s matkou. Aj on, podobne ako jeho otec, sedel zoči-voči

matke; mama ho držala za ruky a povzbudzovala ho, aby nahlas a jasne vyjadril svoje negatívne pocity. Peter sa odhodlal vyjaviť hnev, že rodičia uprednostňujú mladšieho brata. Keď mu z duše odpadla stvrdnutá vrstva hnevu ako omietka zo steny, premkol ho nesmierny žiaľ odvrhnutého syna. Ukázalo sa, že držanie za ruky nestačí. Peter si vyplakal svoje zúfalstvo na maminom pleci a plakala aj ona. Až potom sa cítil prijatý a milovaný ako novorodenec. Malý Jens nebol nadšený, že mu pripadlo druhé miesto za svojím starším bratom. Zmieril sa s tým, až keď mu otec navrhol, že budú spolu všeličo podnikat', aby sa naučil, ako sa stať ozajstným mužom.

Do procesu zapojili aj Axelovu matku – veľmi ju potešilo, že sa porozprávala s Beátou. Po otvorenom rozhovore oboch žien sa ukázalo, že celé tie roky si z obavy a opatrnosti nenašli k sebe cestu a nemohli sa zbližiť. Teraz sa hrádza konečne prelomila a zábrany sa stratili. Po prvý raz sa Beáta odvážila osloviť svoju svokru „mama Anna“. Na tomto oslovení sa dohodli spoločne.

Zázračný zvrat nastal už po niekoľkých dňoch. Namiesto neprestajného napätia a strachu rozkvitla vzájomná láska a radosť. Dlhé hodiny, keď každý člen rodiny žil izolovane vo svojej izbe pred obrazovkou, ponorený vo virtuálnom svete, boli minulosťou. Dnes zasa trávajú veľa času spoločne a sú spolu radi. Všetci sa vedia nadchnúť pre rozličné činnosti. Do rodiny sa vrátil dobrý duch a prináša veľa pozitívneho: ochotu vcítiť sa do svojho blížneho a prispôbiť sa mu; záujem o životné súvislosti, kreativitu, iniciatívu – to všetko sa vrátilo, dokonca sa zlepšili výsledky chlapcov v škole. Život uľahčuje radosť zo života.

Alex sa rozhodol, že kolegom porozpráva o Škole lásky v rodine. Urobila to aj Beáta. Obaja sa dokonca chcú pokúsiť spolu usporiadať takýto kurz, lebo majú veľa známych a priateľov, ktorí zápasia v rodine s podobnými problémami.